

Допустимо ли е незрящо лице да бъде лишено от всякаква възможност да изпълнява функциите на съдебен заседател в наказателно производство

Според решение на Съда от днес по дело C-824/19 отговорът е отрицателен.

Решението е постановено по преюдициално запитване, отправено от Върховния административен съд, във връзка с тълкуването на член 5, параграф 2 от Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания¹ (наричана по-нататък „Конвенцията на ООН“), и на член 2, параграфи 1—3 и член 4, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО² за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите.

Казусът

VA е с трайно намалена работоспособност поради загуба на зрението. Тя завършва висше образование — специалност „право“, през 1977 г. полага успешно изпит за правоспособност, а след това работи в Съюза на слепите и в структурите на Европейския съюз на слепите. През 2014 г. след проведена от Столичния общински съвет процедура VA е одобрена за съдебен заседател от Софийски градски съд и чрез жребий заедно с още трима съдебни заседатели е разпределена към 6-и наказателен състав на този съд, в който заседава съдията UB. На 25 март 2015 г. тя полага клетва като съдебен заседател. За периода от 25 март 2015 г. до 9 август 2016 г. VA не участва в нито едно съдебно заседание по наказателно дело. През май 2015 г. тя иска от председателя на Софийски районен съд (ТС) да бъде разпределена към друг съдия, но не получава отговор. На 24 септември 2015 г. VA подава до Комисията за защита от дискриминация жалба, в която твърди, че поради увреждането ѝ е налице неблагоприятно третиране спрямо нея от страна на съдия UB, тъй като не е допусната до участие в нито едно съдебно наказателно производство, както и от страна на председателя на Софийски районен съд ТС, който не разглежда молбата ѝ да бъде разпределена към друг съдия, за да реализира правото си на труд като съдебен заседател. Комисията за защита от дискриминация приема, че UB и ТС са осъществили основана на увреждане дискриминация по отношение на VA и налага на всеки от тях глоба, съответно в размер на 250 и 500 лева. ТС и UB подават жалби срещу това решение до Административен съд София-град, който ги отхвърля и решението е обжалвано пред запитващата юрисдикция – Върховен административен съд.

Преюдициалното запитване

Запитващата юрисдикция отправя въпроси до Съда, с които иска да се установи дали член 2, параграф 2 и член 4, параграф 1 от Директива 2000/78 във връзка с членове 21 и 26 от Хартата, както и с оглед на Конвенцията на ООН допускат незрящо лице да бъде лишено от всякаква възможност да изпълнява функциите на съдебен заседател в наказателно производство.

Преценката на Съда

Най-напред, Съдът припомня, че както от заглавието и съображенията, така и от съдържанието и целта на Директива 2000/78 следва, че тя е предназначена да установи **обща рамка**, за да се осигури на **всяко лице равно третиране „в областта на заетостта и професиите“**, като му се **предостави ефикасна защита срещу дискриминация**, основана на някой от признаците, посочени в член 1 от нея, сред които е увреждането. Тази директива се прилага към всички

¹ Конвенция, одобрена от името на Европейската общност с Решение № 2010/48/ЕО на Съвета от 26 ноември 2009 г. (ОВ L 23, 2010 г., стр. 35).

² Директива на Съвета от 27 ноември 2000 година (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

лица от публичния и частния сектор, включително публични органи по отношение на условията за наемане и условията на труд, включително условията за уволнение и заплащане.

С оглед на описаната от запитващата юрисдикция конкретика Съдът приема, че в случая става въпрос както за **условията за достъп до заетост, така и за условията на труд** по смисъла на Директива 2000/78 на лице, засегнато от „увреждане“. Поради това разглежданото в главното производство положение **попада в приложното поле на посочената директива**.

Съдът отбелязва, че „принципът за равно третиране“ означава да не е налице пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1 от Директива 2000/78. Проява на пряка дискриминация обаче е налице, когато едно лице **е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците**, упоменати в член 1, включително увреждане. Въз основа на данните, съдържащи се в преюдициалното запитване, Съдът установява, че от 25 март 2015 г. до 9 август 2016 г. VA не е била допусната да участва в нито едно от съдебните заседания на съдебния състав, към който е разпределена, поради това че е незряща. В този смисъл е видно, че тя е била третирана по-малко благоприятно от другите съдебни заседатели в този състав, които се намират в сходно положение, но не са засегнати от слепота, поради увреждането, а това **представлява пряко основана на увреждане разлика в третирането** по смисъла на Директива 2000/78.

По отношение на въпроса дали подобна разлика в третирането може да бъде оправдана Съдът припомня възможността за държавите членки да регламентират, че разлика в третирането, основаваща се на характеристика, свързана с някой от признаците, посочени в член 1 от тази директива, **не представлява дискриминация**, когато поради характера на засегнатите професионални дейности или в контекста, в който те се упражняват, такава характеристика представлява **основно и определящо професията изискване**, като гарантират, че целта е **законосъобразна** и изискването — **пропорционално**. Поради това според Съда е важно да се провери дали мярката, наложена на VA в главното производство, състояща се в пълното недопускане да изпълнява функциите на съдебен заседател в наказателно производство, е подходяща за постигане на преследваната цел и дали не надхвърля необходимото за постигането ѝ, като се вземе предвид фактът, че работодателят е длъжен да предвиди подходящо приспособяване на лицата с увреждания в зависимост от нуждите в конкретния случай. Това от своя страна означава премахването на различните пречки за пълноценното и ефективно участие на хората с увреждания в професионалния живот наравно с останалите работници.

Според Съда от данните в акта за преюдициално запитване е видно, че VA не е била допусната до каквото и да било участие в наказателни дела, без да се прави разграничение в зависимост от съответните дела и без да се извършва проверка дали е можело да ѝ бъдат предложени разумни улеснения като материална, лична или организационна помощ.

В този смисъл Съдът приема, че ако проверката, която запитващата юрисдикция следва да извърши не покаже друго, посочената мярка надхвърля необходимото, още повече че от акта за преюдициално запитване следва, че след въвеждането на електронното разпределение на съдебните заседатели през август 2016 г., VA в това си качество е участвала в решаването на множество наказателни дела.

Предвид изложеното Съдът постановява, че **Директива 2000/78 за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите във връзка с членове 21 и 26 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и с оглед на Конвенцията на ООН,**

трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат незрящо лице да бъде лишено от всякаква възможност да изпълнява функциите на съдебен заседател в наказателно производство.